

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ВІДТВОРЕННЯ НАЗВ КВАЗІРЕАЛІЙ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ФЕНТЕЗІ

У статті викладено результати когнітивно-комунікативного аналізу англо-українського перекладу назв квазіреалій з роману Джоан Роулінг «Гаррі Поттер і напівкровний принц». Побудовано когнітивні моделі, які стоять за вихідними і перекладеними мовними виразами і санкціонують їх функціонування. Виявлено кореляції між компонентами когнітивних моделей, які активуються вихідними і перекладеними мовними виразами і спрогнозовано комунікативну вдачість / невдачість перекладу. Доведено, що когнітивне моделювання забезпечує чіткість процедури, а комунікативний аспект аналізу дозволяє об'єктивно підійти до оцінки якості перекладу.

Ключові слова: змістовий переклад, квазіреалія, когнітивно-комунікативний перекладацький аналіз, формальний переклад.

Martyniuk A., Severin M. Cognitive-Communicative Aspect of Rendering Quasi-realia Names in English-Ukrainian Translations of Fantasy. *The article aims to establish cognitive-communicative features of English-Ukrainian translations of quasi-realia names based on 200 examples from Joanne Rowling's fantasy «Harry Potter and the Half-Blood Prince». Reaching this aim presupposes fulfilling the tasks of constructing cognitive models that sanction the quasi-realia names functioning in the original and translation and correlating the components of these models. The relevance of the research stems from its cognitive-communicative perspective, which opens new opportunities for translation analysis. The conducted research shows that the translator can focus either on the reproduction of the form of the quasi-realia name, resorting to transliteration and transcription, or on the reproduction of its content using tracing, contextual substitution, integral transformation, semantic development, and supplementing them with stylistic (adding suffixes of subjective assessment) and cultural (replacement of the concept activated by the original expression with a culturally specific one) adaptation. Formal translation is communicatively successful in cases where a quasi-realia name is based on a general, culturally non-specific experience since the translation here opens up the same opportunities for interpretation as the original, and the realisation of these opportunities does not depend on knowledge of the language and culture of the original. Content translation is more informative from a linguistic perspective, and the communicative success of such a translation depends on a successful selection of words that could activate the same associations as the original quasi-realia names. Replacing the reference concept (SOMETHING), denoted by the original quasi-realia name, with a culturally specific one (NOUGAT → PAMPUSHKA) does not affect the quality of the translation*

if the translator attributes to it the same properties that the original concept possesses. Stylistic adaptation of the translation helps to achieve greater emotionality. The obtained results show that cognitive modelling can be successfully used in translation analysis, as it ensures the clarity of the procedure, and the communicative aspect of the analysis allows an objective approach to the assessment of translation quality.

Keywords: cognitive-communication translation analysis, content translation, formal translation, quasi-realia.

Вступ

Останнім часом все більшої наукової перспективи набуває когнітивний аналіз перекладу, який спирається на розуміння природної мови як когнітивного феномена, де мовні вирази не містять значення самі по собі, а натомість активують структури когнітивного досвіду, асоціативно пов'язані з об'єктами реального або фентезійного світу, які ці мовні вирази позначають. Відповідно, переклад мислиться як творча когнітивна діяльність перекладача, що передбачає оперування мінімальними одиницями досвіду – **ментальними репрезентаціями / концептами**, що формуються в конкретному культурному середовищі і тому поєднують універсальні і культурно-специфічні риси (Kovalenko, & Martynyuk, 2018; Krings, 1986; Martynyuk, & Akhmedova, 2022; Shlesinger, 2000; Shreve, & Angelone, 2010; Snell-Hornby, 1988; Zhulavska, & Martynyuk, 2023). Застосування когнітивного аналізу перекладу відкриває можливість розкриття механізмів прийняття перекладацьких рішень, що зумовлює **актуальність** наукової розвідки.

Метою дослідження є встановлення когнітивно-комунікативних характеристик англо-українського перекладу назв квазіреалій на матеріалі 200 прикладів з роману Джоан Роулінг «Гаррі Поттер і напів-кровний принц» (Rowling, 2005) та їх перекладів, виконаних Віктором Морозовим (Ролінг, 2005).

Завдання дослідження включають: 1) побудову когнітивних моделей, які уможливають функціонування вихідних і перекладених назв квазіреалій; 2) співвіднесення компонентів цих моделей.

Назви квазіреалій неодноразово опинялися у фокусі уваги вітчизняних перекладознавців (Карачун, & Півень, 2022; Линтвар, & Плетенецька, 2019; Миколишена, 2017; Нечипоренко, & Душновська, 2018), які фокусувалися на структурно-семантичних аспектах їх перекладу і виявляли способи і трансформації, задіяні для досягнення еквівалентності.

У нашому дослідженні структурно-семантичний перекладацький аналіз назв квазіреалій доповнюється когнітивним, а саме: побудовою когнітивних моделей, що стоять за вихідними і перекладеними мовними виразами й уможливають їх функціонування, і комунікативним, а саме: виявленням кореляцій між компонентами когнітивних моделей, що активуються вихідними і перекладеними мовними виразами для прогнозування комунікативної вдалості / невдалості перекладу. Когнітивно-комунікативний підхід до аналізу перекладу забезпечує наукову новизну дослідження.

Методи дослідження

Когнітивний аналіз перекладу передбачає: 1) побудову когнітивних моделей (поєднань концептів за певною схемою), які стоять за вихідними і перекладеними мовними виразами, і впливають на перекладацькі рішення (цей тренд отримав робочу назву «підхід до аналізу перекладу як продукту») (Risku, 2020); 2) вивчення процесу перекладацької діяльності за допомогою спеціальних методик, забезпечених комп'ютерною апаратурою і програмами на кшталт «реєстрації натиску клавіатури» або «протоколів роздумів вголос» («підхід до аналізу перекладу як процесу») (Там само).

Наше дослідження спирається на напрацювання першого когнітивного підходу і доповнює побудову когнітивних моделей вихідних і перекладених назв квазіреалій прогнозуванням комунікативної вдалості перекладу, яка визначається відповіддю на запитання, чи є перекладений вираз потенційно здатним активувати всі складники когнітивної моделі вихідного виразу.

Для побудови когнітивних моделей, що стоять за квазіреаліями і санкціонують їх функціонування, використовуємо класичну **пропозицію**, відому з часів Аристотеля (Aristotle, 1853) і широко застосовувану в когнітивній науці у вигляді абстрактної концептуальної схеми-моделі, яка гіпотетично організує в пам'яті концепти, що символічно репрезентують смислові відношення між об'єктами світу (Pylyshyn, 1973). Пропозиційні моделі будуються шляхом **інференцій** (логічних умовиводів) на основі осмислення і структурування досвіду, що гіпотетично активується відповідними мовними виразами. Невід'ємними компонентами пропозиційних моделей є логічний аргумент [ХТОСЬ / ЩОСЬ] і логічний предикат, який приписує аргументу певні властивості [Є ТАКИЙ / ДІЄ ТАК тощо]. Співвіднесення

компонентів моделей, активованих вихідними і перекладеними мовними виразами, також здійснюється на основі інференційного аналізу.

Виклад основного матеріалу

Результати проведеного структурно-семантичного перекладацького аналізу дозволяють зробити висновок, що відтворення назв квазіреалій відбувається за формальним або змістовим принципом.

Орієнтація на форму передбачає застосування транслітерації: *Sirius Black* – Сіріус Блек, *Gwenog Jones* – Івеног Джонс, *Auror* – Аврор, *Inferi* – Інферії, *Azkaban* – Азкабан, *Fleur Delacour* – Флер Делакур або транскрипції: *Stan Shunpike* – Стен Шанпайк, *Hagrid* – Герід.

Розглянемо, які структури досвіду активує транслітероване власне ім'я *Sirius Black*. Компонент імені *Sirius* відсилає до зірки нічного неба. Беремо до уваги, що в пам'яті різних індивідів це знання активуватиметься з різним ступенем деталізації: хтось просто асоціюватиме слово *Sirius* з якимось небесним світилом, а хтось – із зіркою сузір'я Великого пса, яку прийнято вважати найяскравішою зіркою Всесвіту. Компонент *Black* асоціюється з чорним кольором. Поєднання цих, на перший погляд, несумісних ознак («яскравість світла» і «темнота») повністю висвітлює характер персонажа. На початку історії читач мало що знає про цього героя і Сіріус Блек постає перед нами як персонаж з «темним» та загадковим минулим, але пізніше з'ясовується, що Сіріус Блек – хрещений батько Гаррі Поттера, людина з добрим серцем та «світлою» душею. Асоціація з псом є також важливою, оскільки в описуваному світі фентезі Сіріус Блек має здатність перетворюватися на великого чорного пса. Відтак, вихідна назва квазіреалії *Sirius Black* актуалізує таку пропозиційну модель: ХТОСЬ (СІРІУС БЛЕК) Є ТАКИЙ (СВІТЛИЙ-ДОБРИЙ / ТЕМНИЙ-УТАЄМНИЧЕНИЙ / ЗДАТНИЙ ПЕРЕТВОРЮВАТИСЯ У ПСА).

Вдаючись до транслітерації, перекладач досягає максимального збереження форми вихідного тексту. Транслітерований компонент *Sirius* як назва зірки відображає усі смисли, асоційовані з цією зіркою, доступні носію української мови тією ж мірою, що й носію англійської мови, адже їх активація залежить лише від рівня обізнаності індивіда й не залежить від його / її мовної і культурно-специфічної компетенції. Що ж до компонента *Блек*, він активуватиме смисли, закладені в оригіналі, лише для читачів, які володіють англійською мовою і асоціюють це слово з чорним кольором.

Розглянемо приклад транскрипції *Stan Shunpike* – *Стен Шанпайк*. В оригіналі це ім'я не лише ідентифікує особу, а й активує певні асоціації. Цей персонаж працює помічником водія швидкого і не дуже зручного Лицарського автобуса (*Knight Bus*), створеного для магів, що потрапили в скрутне становище. В англійській мові *shun* означає 'уникати', а *pike* є частиною складного слова *turnpike*, що має значення 'платна швидкісна дорога'. Відповідно, *shunpike* метонімічно відсилає до людини, яка уникає платних доріг, а метафорично – до квазіреалії світу фентезі – людини, яка може забезпечити вихід зі скрутного становища, уникнути неприємностей, провезти "обхідною дорогою". Відтак вихідна назва квазіреалії *Stan Shunpike* актуалізує таку пропозиційну модель: ХТОСЬ (СТЕН ШАНПАЙК) Є ТАКИЙ (ЗДАТНИЙ ВИБЕЗТИ ЗІ СКРУТИ). Вдаючись до транскрипції, перекладач не відтворює цих асоціацій, хоча переклад *Стен Шанпайк* є досить милозвучним. Можливо, варіанти перекладу цього імені *Стен Шляхохбід* чи *Стен Швидкорух* були би більш змістовними.

Окрім зазначених вище способів формального перекладу, ми зафіксували створення в перекладі **оказіоналізмів**. Оказіоналізм розуміємо за Ларисою Мініч – як «незвичне, експресивно забарвлене слово, яке по-новому, свіжо, оригінально називає предмети, явища дійсності, утворене з відхиленням від законів словотворення чи мовної норми, існує лише в певному контексті, у якому воно виникло, має свого автора і характеризується такими ознаками: належністю до мовлення, утворюваністю, залежністю від контексту, одноразовістю і нерегулярністю використання, ненормативністю, незвичністю і новизною, експресивністю, індивідуальною належністю» (Мініч, 2020: 48).

Найпростішим є створення оказіоналізму на основі адаптивної транскрипції: *Oh no, oh no, I bet she'd been Imperiused and I didn't realize!* – *Ой, ні-ні-ні, мені тепер ясно, що її імперіунули, але тоді до мене не дійшло!* Для того, щоб зрозуміти це висловлювання, варто зазначити, що в магічному світі, змальованому в романі, існує прокльон, який має назву *Imperius*. При його застосуванні, жертва підкоряється волі того, хто використав цей прокльон. Назва походить від англійського слова *imperative*, що означає 'імператив; наказовий спосіб' від латинського *imperium* – 'влада, велич правління'. Отже, назва цієї квазіреалії активуватиме у свідомості англomовного читача таку пропозиційну модель: ЩОСЬ (ПРОКЛЬОН) Є ТАКЕ (ЗМУШУЄ ПІДКОРИТИСЯ ЧУЖИЙ ВОЛІ).

Для полегшення інтерпретації можна було б використати описовий переклад: ‘вона перебуває під чарами прокльону Імперіус’, але для органічності та збереження авторського стилю термін було перекладено одним словом-оказіоналізмом. Застосовуючи адаптивну транскрипцію і створюючи okazіональне дієслово *імперіуснути*, перекладач опирається на гіпотетичний лінгвістичний досвід своїх читачів, які мають бути здатними розпізнати інтернаціональний корінь *імпер-*, а також і на контекст, який має додати необхідні деталі для виведення смислових нюансів оригіналу.

Орієнтація на зміст виявляється у використанні таких трансформацій, як калькування, контекстуальна заміна, цілісне перетворення, смисловий розвиток.

Розглянемо приклад поєднання калькування та адаптивної транслітерації: *Horace Slughorn* – *Горацій Слизоріг*. *Horace* є ім’ям, яке у індивіда, обізнаного з культурою давнього Риму, викликає асоціації з Горацієм Квінтом, високоінтелектуальним поетом “золотої доби” давньоримської літератури. Це ім’я гармонує з образом персонажа, досвідченого авторитетного професора, що володіє мудрістю і гострим розумом. Другий компонент імені *Slughorn* сам складається з двох частин – *slug*, що буквально означає ‘слизняк’, і *horn* – ‘ріг’. Ця частина імені акцентує негативні якості персонажа, активуючи асоціації з хитрістю та “слизькістю” – небезпечністю, двозначністю, сумнівністю, адже він в минулому мав відношення до становлення Волдеморта, головного ворога Гаррі Поттера, і наразі є частиною інтриг, намагаючись впливати на інших. Відтак, власне ім’я *Horace Slughorn* актуалізує таку пропозиційну модель: ХТОСЬ (ГОРАЦІЙ СЛАГГОРН) Є ТАКИЙ (РОЗУМНИЙ / АВТОРИТЕТНИЙ / ХИТРИЙ / МАНІПУЛЯТИВНИЙ).

У перекладі застосовується адаптивна транслітерація (*Horace* – *Горацій*) і калькування основ складного слова-оказіоналізму, внаслідок чого утворюється український okazіоналізм-калька (*Slughorn* – *Слизоріг*). Що стосується транслітерації, то, як і в усіх випадках формального перекладу, перекладач покладається на енциклопедичний досвід своїх читачів. Проте, слід зазначити, що він надає їм рівні можливості з англомовними читачами, оскільки асоціювання імені Горацій з РОЗУМОМ / АВТОРИТЕТОМ не передбачає наявності культурно-специфічного досвіду. Щодо калькованого okazіоналізму, він активує усі компоненти когнітивної моделі, актуалізованої вихідним мовним

виразом: і *слизь*, і *rig* асоціюються з непевністю, двозначністю, небезпечністю, які в контексті описуваного світу фентезі конкретизуються як ХИТРИСТЬ / МАНІПУЛЯТИВНІСТЬ.

У перекладі імені дівчинки-привиду *Moaning Mirtle* – *Плаксива Міртл* використано контекстуальну заміну та транслітерацію. У світі фентезі цей персонаж-привид відома тим, що постійно жаліється та дуже пронизливо плаче. Можливо, авторка також натякає на зв'язок між ім'ям *Mirtle* та вічнозеленою рослиною мирт, що є символом тиші та миру. Зіткнення цих несумісних / неконгруентних концептів (ПРОНИЗЛИВИЙ ЗВУК / ПЛАЧ – ТИША / СКОКІЙ) створює гумористичний стимул, який є результатом несумісності одночасно активованих когнітивних структур (Koestler, 1964). Це припущення підкріплюється контекстом. В одному з епізодів Міртл розповідає Гаррі Поттеру, як була настільки засмученою, що хотіла себе вбити, аж раптом пригадала, що вона і так вже мертва. Відтак, це ім'я квазіреалії активує таку когнітивну модель: ХТОСЬ (МОНІНГ МІРТЛ) Є ТАКА (ПЛАКСИВА / НЕАДЕКВАТНА → ВИКЛИКАЄ ПОСМІШКУ).

Перекладач транслітерує ім'я *Mirtle*, залишаючи українському читачеві усі можливості для інтерпретації, що є і в читачів оригіналу, адже асоціація МИРТ → СПОКІЙ / ТИША / МИР не є частиною культурно-специфічного досвіду. Щодо контекстуальної заміни, вона є цілком виправданою, оскільки прямий переклад дієслова *to mourn* – 'оплакувати померлого' створював би дисонанс з гумористичною тональністю опису цього персонажа. У підсумку, перекладений вираз актуалізує усі компоненти моделі вихідної назви квазіреалії.

Не можна оминати увагою і переклад *Nosebleed Nougat* – 'пампушечки-зносаюшечки', де було використано цілісне перетворення з культурною і стилістичною адаптацією. Ця назва квазіреалії складається зі складного слова *Nosebleed* (буквально 'ніс' + 'кровоточити') і слова *Nougat* – 'нуга' і означає 'нуга, яка спричиняє кровотечу з носа'. Переклад слова *nougat* не становить труднощів для перекладача, однак він цілісно переосмислює цей концепт і вдається до культурної адаптації, замінюючи його назву на назву улюбленої української випічки, що разом з часником є ідеальним доповненням до славетної української страви – борщу. Крім цього, перекладач стилістично адаптує слово *пампушки*, додаючи до нього суфікс суб'єктивної оцінки *-ечк-*, який, окрім зменшувального значення, ще й передає емоції задоволення, викликані позначуваною стравою. Відтворюючи складне

слово *Nosebleed*, перекладач утворює слово-оказіоналізм зі складною структурою яка корелює з еліптичним реченням – ‘з носа юшка [тече]’ і яку він ускладнює, додаючи суфікс суб’єктивної оцінки *-ечк-* для рими зі словом *пампушечки*. Важливо також, що замість прямого відповідника слова *blood* – ‘кров’, який метонімічно репрезентує кровотечу перекладач вживає його розмовний переносний відповідник *юшка*. У підсумку, культурно адаптована назва активує ті ж асоціації, що й оригінальна: ЩОСЬ (НУТА) Є ТАКЕ (СПРИЧИНЯЄ КРОВОТЕЧУ З НОСА) = ЩОСЬ (ПАМПУШКИ) Є ТАКЕ (СПРИЧИНЯЄ КРОВОРЕЧУ З НОСА). Разом з тим, український переклад наділяє текст більшою емоційністю.

Наступний приклад ілюструє смисловий розвиток: *Skiving Snackboxes* – ‘спецхарчування для спецсачкування’. Словосполучення *Skiving Snackboxes* позначає магічний предмет – цукерку, одна половина якої викликає в учня симптоми хвороби, а інша виліковує після того, як учень покидає клас. Таким чином цей предмет допомагає учням позбутися небажаних уроків. Слово *skiving* буквально означає ‘пропуск роботи або навчання’ і точно відтворюється українським сленгом *сачкувати*; слово *snackboxes* означає ‘контейнери з перекусами’. Перекладач продовжує логічний ланцюжок, переосмислюючи контейнери з перекусами як *спецхарчування* і на додаток створює риму, додаючи до *сачкування* префікс *спец-*, який надає смислові відтінки важливості та утаємниченості позначуваному об’єкту. Як наслідок, вихідний і перекладений вирази активують схожі асоціації ЩОСЬ (ЇСТИВНЕ У КОНТЕЙНЕРАХ З ПЕРЕКУСАМИ) Є ТАКЕ (ЗВІЛЬНЯЄ ВІД УРОКІВ). Щоправда ні оригінальна, ні українська назва квазіреалії сама по собі не містить інформації, про те, що “спецпризначення” харчування полягає саме у звільненні від небажаних уроків. Ця інформація виводиться з контексту.

Висновки

Проведене дослідження свідчить, що в процесі перекладу назв квазіреалій перекладач може орієнтуватися на відтворення форми, вдаючись до транслітерації та транскрипції, або на відтворення змісту, застосовуючи калькування, контекстуальну заміну, цілісне перетворення, смисловий розвиток, та доповнюючи їх стилістичною (додавання суфіксів суб’єктивної оцінки) і культурною (заміна концепту, активованого вихідним виразом, на культурно-специфічний) адаптацією.

Формальний переклад є комунікативно вдалим у випадках, коли квазіреалія спирається на загальний, культурно-неспецифічний досвід, оскільки переклад тут відкриває ті ж самі можливості для інтерпретації, що й оригінал, і реалізація цих можливостей не залежить від знання мови і культури оригіналу.

Змістовий переклад є більш інформативним у суто мовному ракурсі і комунікативна вдалість такого перекладу залежить від вдалого підбору слів, які мають активувати ті ж самі асоціації, що й оригінальні назви квазіреалій. Заміна референтного концепту (ЩОСЬ), позначуваного оригінальною назвою квазіреалії, на культурно-специфічний (НУГА → ПАМПУШКА) не позначається на якості перекладу якщо перекладач приписує йому ті ж самі властивості, якими володіє концепт оригіналу. Стилiстична адаптація перекладу сприяє досягненню більшої емоційності.

Отримані результати свідчать, що когнітивне моделювання може успішно застосовуватися в перекладацькому аналізі, оскільки забезпечує чіткість процедури, а комунікативний аспект аналізу дозволяє об'єктивно підійти до оцінки якості перекладу.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у застосуванні розробленої методики когнітивно-комунікативного перекладацького аналізу в дослідженнях англо-українських перекладів художніх текстів різних жанрів на більш обширному матеріалі.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Карачун**, Ю., & Півень, Ю. (2022). Квазіреалії як невід'ємна частина науково-фантастичного тексту та проблеми їх перекладу. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Літературознавство*, 56(2)б 122–129.
2. **Линтвар**, О. М., & Плетенецька, Ю. М. (2019). Квазіреалії в романі-антиутопії Джорджа Орвелла «1984» у перекладацькому вимірі. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки. Мовознавство»*, 12, 117–120.
3. **Мінич**, Л. (2020). Оказіоналізми як основа синергетики ідіостилію Миколи Вінграновського. *Studia Ukrainica Posnaniensis*, 8(2), 45–55.
4. **Миколишена**, Т. В. (2017). Квазіреалія як засіб об'єктивації фантастичної картини світу та особливості її перекладу. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Іноземна філологія*, 86, 152–159.
5. **Нечипоренко** Б., & Душновська О. (2018). Способи відтворення квазіреалій в українських перекладах роману Олдоса Гакслі «Який чудесний світ новий!». *Південний архів*, LXXIV, 201–205.
6. **Ролінг**, Д. К. (2005). *Гаррі Поттер і напівкровний принц* (В. Морозов, Перекл.). А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
7. **Aristotle**. (1853). *The organon, or logical treatises, of Aristotle* (O. O. Freire, Trans.). John Childs & Son.
8. **Koestler**, A. (1964). *The Act of creation*. Hutchinson.
9. **Kovalenko**, L., & Martynuk, A. (2018). English container metaphors of emotions in Ukrainian translations. *Advanced Education*, 10, 190–197.
10. **Krings**, H. P. (1986). *Was in den Köpfen von Übersetzern*

vorgeht: Eine empirische Untersuchung zur Struktur des Übersetzungsprozesses an fortgeschrittenen Französischlernern. Narr. 11. **Martynyuk, A.**, & Akhmedova, E. (2022). (Sub)cultural specificity of fiction simile and the choice of translation strategy. *Topics in Linguistics*, 23(2), 50–62. 12. **Pylyshyn, Z. W.** (1973). What the mind's eye tells the mind's brain: A critique of mental imagery. *Psychological Bulletin*, 80, 1–36. 13. **Risku, H.** (2020). Cognitive approaches to translation. In C. A. Chapelle (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics*. <https://onlinelibrary.wiley.com/> 14. **Rowling, J. K.** (2005). *Harry Potter and the half-blood prince*. Bloomsbury. 15. **Shlesinger, M.** (2000). Interpreting as a cognitive process: How can we know what really happens? In S. Tirkkonen-Condit & R. Jääskeläinen (Eds.), *Tapping and mapping the processes of translating and interpreting* (pp. 3–16). John Benjamins. 16. **Shreve, G. M.**, & Angelone, E. (Eds.). (2010). *Translation and cognition*. John Benjamins. 17. **Snell-Hornby, M.** (1988). *Translation studies: An integrated approach*. John Benjamins. 18. **Zhulavska O.**, & Martynyuk A. (2023). Linguacultural isomorphism / anisomorphism and synesthetic metaphor translation procedures. *Translation and Interpreting*, 15(1), 275–287.

REFERENCES

1. **Karachun, Yu.**, & Piven, Yu. (2022). Kvazirealii yak nevidiemna chastyna naukovo-fantastychnoho tekstu ta problemy yikh perekladu [Quasi-realia as an integral part of science fiction text and problems of their translation]. *Aktualni pyttannia humanitarnykh nauk. Movoznavstvo. Literaturoznavstvo – Topical issues of the humanities. Linguistics. Literary studies*, 56(2)b, 122–129 [in Ukrainian]. 2. **Lyntvar, O. M.**, & Pletenetska, Yu. M. (2019). Kvazirealii v romani-antyutopii Dzhordzha Orvella «1984» u perekladatskomu vymiri [Quasi-realia in George Orwell's dystopian novel «1984» in the translation dimension]. *Naukovyi visnyk DDPU imeni I. Franka. Seriia «Filolohichni nauky. Movoznavstvo» – Scientific Bulletin of Ivan Franko State Pedagogical University. Series 'Philological Sciences. Linguistics'*, 12, 117–120 [in Ukrainian]. 3. **Minych, L.** (2020). Okazionalizmy yak osnova synerhetyky idiostyliu Mykoly Vinhranovskoho [Occasionalisms as the basis of synergy of Mykola Vingranovsky's idiosyle]. *Studia Ukrainica Posnaniensia*, 8(2), 45–55 [in Ukrainian]. 4. **Mykolysheha, T. V.** (2017). Kvazirealiiia yak zasib obiektyvatsii fantastychnoi kartyny svitu ta osoblyvosti yii perekladu [Quasi-realia as a means of objectifying a fantastic picture of the world and peculiarities of its translation]. *Visnyk KhNU im. V. N. Karazina. Inozemna filolohiia – V. N. Karazin Kharkiv National University Bulletin. Foreign philology*, 86, 152–159 [in Ukrainian]. 5. **Nechyporenko, B.**, & Dushnovska, O. (2018). Sposoby vidtvorennia kvazirealii v ukrain-skykh perekladakh romanu Oldosa Haksli «Iakyi chudesnyi svit novyi!» [Ways of reproducing quasi-realities in Ukrainian translations of Aldous Huxley's novel «What a Wonderful New World!»]. *Pivdennyi arkhiv – Southern Archive, LXXIV*, 201–205 [in Ukrainian]. 6. **Rolling, D. K.** (2005). Harri Potter i napivkrovnyi prynts (V. Morozov, Pekl.). A-BA-BA-HA-LA-MA-HA [in Ukrainian]. 7. **Aristotle.** (1853). *The organon, or logical treatises, of Aristotle* (O. O. Freire, Trans.). John Childs & Son [in English]. 8. **Koestler, A.** (1964). *The Act of creation*. Hutchinson [in English]. 9. **Kovalenko, L.**, & Martynyuk, A. (2018). English container metaphors of emotions in Ukrainian translations. *Advanced Education*, 10, 190–197 [in English]. 10. **Krings, H. P.** (1986). *Was in den Köpfen von Übersetzern vorgeht: Eine empirische Untersuchung zur Struktur des Übersetzungsprozesses an fortgeschrittenen Französischlernern*. Narr [in German]. 11. **Martynyuk, A.**, & Akhmedova, E. (2022). (Sub)cultural

specificity of fiction simile and the choice of translation strategy. *Topics in Linguistics*, 23(2), 50–62 [in English]. 12. **Pylyshyn**, Z. W. (1973). What the mind's eye tells the mind's brain: A critique of mental imagery. *Psychological Bulletin*, 80, 1–36 [in English]. 13. **Risku**, H. (2020). Cognitive approaches to translation. In C. A. Chapelle (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics*. <https://onlinelibrary.wiley.com/> 14. **Rowling**, J. K. (2005). *Harry Potter and the half-blood prince*. Bloomsbury [in English]. 15. **Shlesinger**, M. (2000). Interpreting as a cognitive process: How can we know what really happens? In S. Tirkkonen-Condit & R. Jääskeläinen (Eds.), *Tapping and mapping the processes of translating and interpreting* (pp. 3–16). John Benjamins [in English]. 16. **Shreve**, G. M., & Angelone, E. (Eds.). (2010). *Translation and cognition*. John Benjamins [in English]. 17. **Snell-Hornby**, M. (1988). *Translation studies: An integrated approach*. John Benjamins [in English]. 18. **Zhulavska**, O., & Martynyuk, A. (2023). Linguacultural isomorphism / anisomorphism and synesthetic metaphor translation procedures. *Translation and Interpreting*, 15(1), 275–287 [in English].

Мартинюк Алла Петрівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

E-mail: a.p.martynyuk@karazin.ua

<http://orcid.org/0000-0003-2804-3152>

Alla Martynyuk – Doctor of Philological Science, Professor, Professor of Mykola Lukash Translation Department, V. N. Karazin National University, 4 Majdan Svobody, Kharkiv, 61022, Ukraine

Северін Маргарита Олександрівна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти другого року навчання, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

E-mail: severinmargarita05@gmail.com

Marharyta Severin – a student of the second (Master's) level of higher education of the second year of study, V. N. Karazin National University, 4 Majdan Svobody, Kharkiv, 61022, Ukraine

Стаття надійшла до редакції 27 вересня 2024 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Мартинюк А. П., Северін М. О. Когнітивно-комунікативний аспект відтворення назв квазіреалій в англо-українських перекладах фентезі. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди* / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2024. Вип. 61. С. 160–170. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.13>

АРА: Мартинюк, А. П., Северін, М. О. (2024). Когнітивно-комунікативний аспект відтворення назв квазіреалій в англо-українських перекладах фентезі. *Лінгвістичні дослідження*, 61, 160–170. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.13>